

Tijtje Polles de Haan

Dit artikel bestaat uit vier delen:

1. Tijtje Polles de Haan, 1-11
2. Doeije de Haan, 12-13
3. Hindrik Patje, 14-22
4. Kruidenierswinkels(tjes) van de familie Helmholt in De Wilp, Nuis en Marum, 15-28

1. Tijtje Polles de Haan

Tijtje/Tietje Polles/Paulus de Haan was de tweede echtgenote van Gerrit Hendriks van der Kaap. Zij werd geboren op 29 maart 1829 aan boord van een schip dat in Wierum (Westdongeradeel) lag. Zij was een dochter van Polle Dooijes de Haan en Sytske Annes Feenstra/van der Veen (schippersche), die Bergum als domicilie hadden.

Gerrit stierf op 2 februari 1895 in Musselkanaal. Tijtje overleefde haar man dertien jaar en stierf op 26 maart 1908 in Martenshoek aan boord van het schip van haar zoon Anne van der Wijk (binnenschipper), die aangifte deed van haar overlijden. Zij had in die tijd haar domicilie in Stadskanaal.

Voorouders van Tijtje/Tietje Polles/Paulus de Haan

Marten Sybes, geboren ca 1675 in Veenwouden. Getrouwd rond 1685 in Oldeboorn met Hinke Doyes. Zij waren lidmaat van de hervormde gemeente van Bergum, ingekomen op 19 september 1706 van Akkerwoude. Uit dit huwelijk zes kinderen, onder wie:

- **Klaas Martens** was een welgestelde boer in Veenwouden en werd geboren ca 1701 in Oldeboorn. Hij overleed op 10 mei 1774 in Hardegarijp. Klaas trouwde (1) op 7 mei 1724 in Veenwouden met Trijntje Tabes met wie hij drie kinderen kreeg.
Hij trouwde (2) op 15 juli 1731 in Veenwouden met Dirkje Jouckes, geboren op 3 maart 1709 in Oenkerk, dochter van Jouke Dirks Elsinga en Aaltje Ruurds.¹ Uit het huwelijk van Klaas en Dirkje zeven kinderen, onder wie:
 - **Jouke Klases**, geboren rond 1734 in Veenwouden, gedoopt op 1 december 1737 in Veenwouden, overleden op 14 december 1792 in Giekerk. Getrouwd op 27 april 1755 in Veenwouden / Rijperkerk (Hardegarijp) met zijn nicht Atje Doeyes, geboren in Veenwouden, gedoopt aldaar op 18 augustus 1737 (zij was in november 1785 overleden), dochter van Doeye Martens en Grietje Joukes.²
Jouke trouwde (2) op 16 juli 1786 in Hardegarijp met Aatje Romkes, met wie hij nog een dochter kreeg. Uit het huwelijk van Jouke en Atje negen kinderen, onder wie:

¹ <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-griffioen-koster/l153811.php>

² <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-griffioen-koster/l59796.php>

- **Doeye Joukes de Haan** (schipper, koemelker en veenbaas) werd geboren in 1757. Hij nam in 1811 in Bergum de naam de Haan aan. Getrouwd in januari 1781 in Veenwouden met Aaltje Palles, gedoopt op 4 januari 1756 in Oenkerk, overleden op 15 november 1811 in Heidstreek (onder Bergum), dochter van Palle Jeltens en Janke Lieuwes. Doeye woont in 1778 te Hardegarijp, 1782 te Veenwouden, onder Bergum (1781, 1785 en later, op de Heidstreek).

Palle en Janke verhuizen op 27 maart 1777 naar Veenwouden. Janke Lieuwes (geboren ca 1710) doet op 12 maart 1782 (zij is dan weduwe) aangifte van een inbraak en diefstal van een buidel met ruim £ 50; ook zijn gestolen een mes, gemerkt A.P., een ring, 8 of 9 lakens, en andere goederen; aangeefster is doof ("hardhorig"), was alleen thuis en heeft niets gemerkt (tekent met merk, omcirkeld kruisje).

Uit het huwelijk van Doeye en Aaltje:

- **Polle/Palle Doeyes de Haan** (arbeider), geboren op 19 juni 1790 in Veenwouden. Getrouwd op 4 juni 1814 in Tietjerksteradeel met Sytske Annes van der Veen, geboren op 21 oktober 1792 in Oenkerk (woonde in Rijperkerk), dochter van Anne Baukes van der Veen en Sjoukjen Andries. Uit dit huwelijk:

Tijtje/Tietje Polles/Paulus de Haan, geboren op 29 maart 1829 aan boord van een schip dat in Wierum (Westdongeradeel) lag. Tijtje had een oudere broer, Tiete, die werd geboren in februari 1828 in Bergum en na tien dagen, op 6 maart 1828 in Bergum, aan boord van het schip van zijn ouders, stierf.

Tijtje trouwde in eerste huwelijk op 18 mei 1850 in Opsterland met Klaas Oebeles van der Wijk, geboren op 17 januari 1827 in Ureterp en overleden op 15 september 1869 in Grootegast (Opeinde) (dagloner), zoon van Oebele Klazes van der Wijk en Jantje Hendriks Bergsma. Bij een verkoping van vastgoed, hoogveen in Siegerswoude waarbij Klaas koper was, woonde hij in Bakkeveen. Op 4 oktober 1860 tekende Klaas een huurcontract voor een schip, dat eigendom was van Teye Hedzers Brandsma. Op 3 oktober 1854 worden Jantje en haar schoondochter Tijtje voor de rechtbank in Heerenveen aangeklaagd voor mishandeling.

Voorouders van Klaas Oebeles van der Wijk

Jelle Minnerts (onzeker of hij de vader is), veenbaas op 't Witveen (Oostermeer). Moeder is Lolkje Thijsses, dochter van Thys Sjoerds en Jantje Tammes.³ Uit haar geboren:

- **Ridzert Jelles** (doopsgezind), geboren ca 1642. Getrouwd (1) met Trijntje Boodzes. Relatie (2) (ondertrouw op 22 september 1678 in Oostermeer, derde proclamatie op 6 oktober

³ <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-griffioen-koster/l143140.php>

1678) met Wytske Hayes van Drogeham. Aantekening van de predikant: "Deese Mennist heeft mij uytgestroocken (=bedrogen), als die hem niet laat gaergeven (trouwen). En ongetrouwt verstorven". Blijkbaar is het niet (meer) van een huwelijk gekomen. Ritsert Jelles, wonende op 't Witveen (onder Oostermeer), mede voor zijn vrouw Trijntie Bodsedr, verklaart f 200 tegen 5% rente schuldig te zijn aan Lyckle Tyebes en Frouckien Fockens Eringa, el. te Opeinde; onderpand: onze bewoonde huizinge (akte van 15 december 1664).

Ritsert Jelles, te Oostermeer op 't Witveen, verklaart f 100 tegen 5% rente schuldig te zijn aan Hendrick Martens en Wytske Sweitsesdr, el. te Rottevalle onder Opeinde; onderpand mijn 1/11 van de huizinge en hieminge, met de zate en landen daaronder behorende, mij van mijn oom Minne Tammes aanbeërfd, staande en gelegen op 't Witveen, door mij debiteur in het geheel bewoond en gebruikt (akte van 4 mei 1679).

Uit het huwelijk van Ridzert en Trijntje:

- **Boodze Ritzers**, geboren ca 1665, gedoopt in Oostermeer op 't Witveen (Eastermar) 26 februari 1686 (op belijdenis). Getrouwd (1) in Oostermeer op 19 maart 1682 met Liepkje Berends (In 't Kattegat bij 't Bildt. Getrouwd (2) in Oostermeer op 25 augustus 1720 met Aukje Pieters (Oostermeer), gedoopt op 26 februari 1686 in Oostermeer. Uit het huwelijk van Boodze en Liepkje:
 - **Beerend (Beern) Boodses** (van der Wijk), gedoopt in Oostermeer (Eastermar) op 26 juni 1695, (rijke) boer, overleden in Drachten, mogelijk begraven op 11 augustus 1779 (huur laken 5 gulden en 5 stuivers). Getrouwd in Drachten in maart 1719 of 1720 met Sytske Minnes, gedoopt in Drachten op 10 juli 1701. Uit dit huwelijk:
 - **Klaas Berends**, geboren in Noorderdrachten op 30 januari 1724, boer in Ureterp, overleden in Ureterp op 16 februari 1806. Getrouwd in Drachten met Foekjen Oebeles, geboren in Beetsterzwaag op 7 april 1748, overleden in Ureterp op 21 oktober 1820, dochter van Oebele Jans en Sibrigje Halbes.⁴ Uit dit huwelijk:
 - **Oebele Klazes van der Wijk**, geboren in Ureterp op 3 februari 1783, gedoopt in die plaats op 23 februari 1783 (boer, dragonder in Leeuwarden en Leiden in 1814?), overleden in Smallingerland op 13 september 1835. Hij nam op 20 februari 1812 de naam Van der Wijk aan. Getrouwd op 5 juli 1821 met Jantje Hendriks Bergsma, geboren in 1799/1800. Uit dit huwelijk:

Klaas Oebeles van der Wijk, geboren op 17 januari 1827 in Ureterp en overleden op 15 september 1869 in Grootegast (Opeinde). Getrouwd op 18 mei 1850 in Opsterland met Tijtje Polles de Haan.

Uit het huwelijk van Klaas Oebeles en Tijtje:

⁴ <https://www.genealogieonline.nl/kwartierstaat-johannes-zijlstra/l1071416234.php>

- Oebele van der Wijk (doopsgezind, hulponderwijzer), geboren op 11 januari 1851 in Bakkeveen, overleden op 21 augustus 1924. Getrouwd op 17 november 1877 in Tietjerksteradeel met Geeske Jacobs Osinga, geboren op 23 april 1852 in Leeuwarden, dochter van Jacob Sytzes Osinga en Geziena Goud. Zij hadden twee kinderen, Klaas Jacob en Gezina. Oebele vertrok op 17 juli 1872 van Surhuisterveen/Drachten waar hij zich op 12 november 1871 had gevestigd naar De Wilp. Hij heeft ook gewoond in Birdaard.
- Jantje van der Wijk, geboren op 7 augustus 1852 in Bakkeveen, overleden op 6 december 1927 in Harkema (Achtkarspelen). Getrouwd (1) op 11 mei 1877 in Achtkarspelen met Johannes Gerts Smeding. Uit dit huwelijk twee kinderen, Tietje Johannes en Oebele Johannes. Getrouwd (2) op 13 mei 1899 met Lammert Hoekstra, geboren op 27 januari 1854 in Surhuisterveen, overleden op 30 september 1911 in Surhuizum, zoon van Geeske Wopkes Hoekstra.
- Paulus van der Wijk (boerenkecht), geboren op 25 oktober 1854 in Bakkeveen en gestorven op 27 augustus 1942 in Midwolde. Getrouwd op 11 mei 1878 in Leek met Jantje Veldhuis (dienstmeid), geboren op 4 augustus 1857 in Terheijl (Roden), overleden op 4 april 1936 in Midwolde, dochter van Cornelis Hindriks Veldhuis (arbeider) en Froukje Jans Huberts (arbeidster). Uit dit huwelijk:
 - Klaas Paulus van der Wijk, geboren op 12 mei 1882 in Midwolde, overleden op 6 november 1954 in Niekerk. Getrouwd (1) op 15 april 1916 in Grootegast met Henderkien Taekes Venema, geboren in Sebaldeburen, dochter van Taeke Venema en Jantje Draaisma.
Getrouwd (2) op 29 april 1922 in Leek met Tjitske Hut (dienstbode), geboren in Zevenhuizen, dochter van Wietse Hut (landbouwer) en Jakobje Nel.
- Sytske van der Wijk, geboren op 20 december 1856 in Bakkeveen, overleden op 5 oktober 1929 in Deventer. Getrouwd op 12 oktober 1878 in Tietjerksteradeel met Bauke Lippes Poelstra (wisselwachter, portier staatsspoor), geboren op 16 augustus 1855 in Kooten, overleden op 8 december 1940 in Deventer, zoon van Lippe Andries Poelstra en Hinke Lieuwes Veenstra. Met legitimatie van een kind, Lolkje Poelstra.
- Antje van der Wijk (dagloonster), geboren op 30 juni 1859 in Bakkeveen (Opsterland), overleden op 20 maart 1935 in Blerick. Getrouwd op 1 maart 1879 in Grootegast met Jan van der Schors (dienstknecht), geboren op 12 januari 1854 in Surhuizum, zoon van Willem Jakabos van der Schors en Beitske Rinderts van Dijk. Uit dit huwelijk:
 - Willem van der Schors, geboren op 23 augustus 1880 in Surhuizum, overleden op 19 mei 1907 in Rotterdam.
 - Tijtje van der Schors, geboren op 14 februari 1883 in Venlo. Getrouwd op 26 juli 1907 in Maasbree met Antonie Soet. Uit dit huwelijk:
 - Johannes Christoffel Soet, geboren op 29 oktober 1907 in Rotterdam. Getrouwd op 10 mei 1933 in Rotterdam met Joséphine Marie Schiebergen, geboren op 29 oktober 1905 in Anderlecht.
 - Antje Soet, geboren op 19 februari 1909 in Rotterdam. Getrouwd (gelijktijdig met haar broer) op 10 mei 1933 in Rotterdam met Cornelis Hendrik Steenbreker, geboren op 25 juni 1906 in Rotterdam

- Jan Soet, geboren op 31 maart 1910 in Rotterdam. Getrouwd op 29 september 1937 in Rotterdam met Elisabeth Brand, geboren op 27 april 1912 in Krimpen aan de Lek.
- Antonie Soet, geboren op 9 januari 1912 in Rotterdam.
- Klaas van der Schors, geboren op 15 januari 1886 in Grouw, overleden op 21 april 1959 in Venlo. Getrouwd op 18 oktober 1912 in Maasbree met Ida Maria van Ooijen, geboren op 24 juni 1890 in Blerick, overleden op 21 juni 1983 in Venlo. Uit dit huwelijk:
 - Helena Wilhelmina Johanna van der Schors, geboren op 13 mei 1913 in Blerick. Getrouwd op 13 juli 1942 in Blerick met Peter Christiaan Martinus Alsters.
 - Jan Gerardus Wilhelmus van der Schors, geboren op 8 september 1916 in Blerick..
- Durk van der Schors, geboren op 23 september 1888 in Grouw. Getrouwd op 1 augustus 1917 in Utrecht met Joanna Maria Grosfeld, geboren op 12 februari 1894 in Venlo. Uit dit huwelijk:
 - Catharina Wilhelmina Maria van der Schors, geboren op 26 december 1912 in Venlo (erkend bij huwelijk ouders). Getrouwd op 6 oktober 1936 in Tilburg met Joannes Leonardus Cornelis de Kock, geboren op 25 februari 1909 in Tilburg.
- Beitske van der Schors, geboren op 13 september 1891 in Grouw, overleden op 27 juni 1977 in Eindhoven. Getrouwd op 25 april 1913 in Maasbree met Arie Oversier, geboren op 1 december 1891 in Rotterdam, overleden op 2 april 1968 in Eindhoven. Uit dit huwelijk:
 - Maarten Oversier, geboren op 24 augustus 1913 in Maasbree. Getrouwd op 26 april 1939 in Amersfoort (gescheiden op 13 maart 1967 in Amersfoort) met Hendrika Johanna Francisca Huurdeman, geboren ca 1917 in Amersfoort.
 - Antje Oversier, geboren op 13 maart 1916 in Maasbree. Getrouwd op 31 mei 1939 in Amersfoort met Cornelis van de Kooij, geboren ca 1918 in Amersfoort.
 - Jan Oversier, geboren op 19 mei 1917 in Blerick.
 - Arie Oversier, geboren juli 1918 in Blerick, overleden op 1 augustus 1918 in Blerick.
 - Willem Oversier.
 - Arie Oversier.
- Oebele van der Schors, geboren op 6 augustus 1894 in Grouw, overleden op 15 juni 1967 in Velo. Getrouwd op 19 juni 1919 in Maasbree met Maria Jacoba Johanna in 't Zand, geboren op 13 februari 1894 in Blerick.
- Jantje van der Schors, geboren op 13 maart 1896 in Grouw, overleden op 18 februari 1953 in Maastricht. Getrouwd op 25 april 1922 in Maasbree met Pieter Martinus Gijsbertus Visser, geboren op 7 januari 1890 in Dordrecht.

- Oene van der Schors, geboren op 9 januari 1899 in Groningen, overleden op 21 februari 1960 in Heerlen. Getrouwd op 18 mei 1922 in Heerlen met Helene Clara Narewski, geboren op 29 april 1901 in Altenbochum (Duitsland), dochter van Friedrich Narweski en Wilhelmine Brikowski. Uit dit huwelijk:
 - Helena van der Schors, geboren op 3 december 1931 in Heerlen, overleden op 24 december 1931 in Heerlen.
- Paulus van der Schors, geboren in maart 1901 in Groningen, overleden op 4 november 1901 in Groningen.
- Pietje van der Schors, geboren op 23 mei 1903 in Blerick. Getrouwd op 9 november 1938 in Rotterdam met Jan van Leeuwen, geboren op 7 april 1894 in Maassluis, overleden op 31 mei 1963 in Rotterdam. Jan was eerder, op 19 december 1917 in Rotterdam, getrouwd met Johanna Cecilia Keehnen.
- Anne van der Wijk (binnenschipper), geboren op 14 november 1861 in Bakkeveen, overleden op 13 augustus 1932 in Kalkwijk (Hoogezand). Getrouwd (1) op 3 november 1883 in Odoorn met Dievertje Norder, geboren op 25 juli 1864 in Nieuwe Pekela, overleden op 9 januari 1909 in Martenshoek (Hoogezand), dochter van Jan Norder (arbeider) en Ritske Muske.
 - Klaas van der Wijk, geboren op 1 december 1884 in Valthermond, overleden op 4 september 1891 in Nieuwe Pekela.
 - Richtje van der Wijk, geboren op 7 december 1886 in Exloërveen, overleden op 5 oktober 1936 in Farmsum. Getrouwd op 16 september 1909 in Hoogezand met Jurjen Leinenga (binnenschipper), geboren op 7 november 1884 in Scheemda, zoon van Klaas Leinenga (binnenschipper) en Hillechina Kemper.

Uit dit huwelijk:

- Klaas Leinenga, geboren op 14 augustus 1910 in Vlagtwedde, overleden op 4 november 1980 in Hoogezand. Getrouwd op 17 juli 1935 in Rotterdam met Liëna Niklazina Jacoba Breedveld, geboren op 19 juni 1912 in Groningen, dochter van Cornelis Breedveld (schipper) en Geessien Vos. Uit dit huwelijk:
 - Jurjen Leinenga, geboren in september 1936, overleden op 25 november 1936 in Utrecht.
- Anne Leinenga. Geboren op 29 januari 1912 in Rotterdam, overleden op 15 juni 1914 in Nieuwe Pekela.
- Gerhardus Leinenga, geboren op 7 juni 1913 in Midwolda, overleden op 31 maart 1989. Getrouwd op 21 januari 1941 in Delfzijl met Elizabeth Bos, geboren op 7 december 1917 in Delfzijl, overleden op 18 augustus 1996.
- Anne Leinenga (schipper), geboren op 30 juli 1914 in Stadskanaal, overleden op 14 december 1998. Getrouwd op 27 februari 1940 in Delfzijl met Geertje Drost, geboren op 13 januari 1916 in Emmen, overleden op 13 januari 2000, dochter van Simon Drost (schipper) en Theodora Drost. Vier kinderen.
- Hillegiena Leinenga, geboren op 24 maart 1916 in Harlingen.
- Dievertje Leinenga, geboren op 25 februari 1919 in Hasselt, overleden op 4 januari 1990 in Delfzijl. Getrouwd op 9 juli 1938 in Delfzijl met Hendrik Damhof.
- Geert Leinenga, geboren op 7 juni 1920, overleden op 14 augustus 2001 in Delfzijl. Getrouwd met Eppina Engelsman.

- Klasina Leininga, geboren op 10 februari 1928, overleden op 12 september 2013. Getrouwd met Lolke Bergsma, geboren op 20 september 1925 in Keulen-Worringen, overleden op 13 januari 2014 in Delfzijl. Uit dit huwelijk:
 - Regina Bergsma.
- Regina Jurdina Leinenga, geboren op 10 maart 1931, overleden op 28 januari 2020 in Middletown, New York. Getrouwd met Harm (Harry) Poelman, overleden in 2002. Uit dit huwelijk:
 - Harry Poelman Jr. (Middletown).
 - Annetta Poelman. Getrouwd met Raymond Langlitz (van Walden).
 - Jerry Poelman, geboren 3 augustus 1959, overleden in augustus 1980 (?).

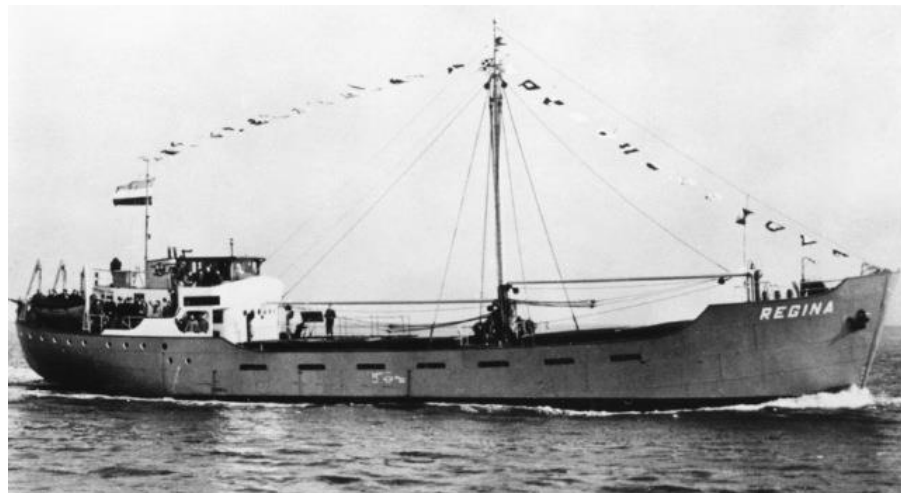
Regina had twee achterkleinkinderen, Michelle, getrouwd met Mario Valenta en Jeanine, getrouwd met Paul Kaloustian en vijf achterkleinkinderen, Dominick, Andrew, Brianna, Logan en Brandon.

Regina Leinenga.

Michelle met Mario Valenta (oktober 2019) met kinderen.

De Regina (1951). Coaster van Gerhardus Leienga dat tijdens zware weersomstandigheden slagzij maakt op de positie 55.54° N / 07.05° W en door de bemanning moet worden verlaten, 13 november 1971 zinkt het schip.⁵

⁵ <https://koopvaardij.blogspot.com/2016/11/12-november-1971.html> en <https://www.maritiemdigitaal.nl/index.cfm?event=search.getdetail&id=101107573>

- Tietje van der Wijk, geboren op 15 mei 1888 in Valtherveen, overleden op 7 oktober 1888 in Musselkanaal.
- NN van der Wijk, levenloos geboren op 7 februari 1890 in Winschoten.
- Klaas van der Wijk (schipper, reder), geboren op 3 november 1895 in Martenshoek, overleden op 30 mei 1985 in Schiedam. Getrouwd op 15 november 1916 in Assen met Lutina Dekker, geboren op 29 juli 1894 in Assen, overleden op 25 augustus 1970, dochter van Jan Dekker en Elizabeth Brookman.⁶ (Hij woonde aan de Molendwarsstraat). Uit dit huwelijk:
 - Anne van der Wijk (schipper), geboren op 19 november 1917 in Vriezenveen, overleden op 20 juni 1982 in Rotterdam. Getrouwd op 5 december 1942 in Haren met Roelfje Margje Schulte, geboren op 15 augustus 1922 in Hoogezand, overleden op 10 maart 1998 in Rotterdam aan longembolie, dochter van Markus Schutte en Dina Annechiena van Essen.⁷ Uit dit huwelijk zeven kinderen, onder wie:
 - Jan van der Wijk, geboren op 5 januari 1959, overleden op 17 september 2018 in Rotterdam. Gescheiden.

Getrouwd (2) op 2 oktober 1909 in Ten Boer met Aaltje Ritsema, geboren op 8 oktober 1864 in Ten Post (Ten Boer), overleden op 6 december 1947 in Hoogezand, dochter van Egbert Ritsema (schipper) en Elizabeth Meelker.

- Hendrik van der Wijk (turfhandelaar), geboren in Bakkeveen (Opsterland) op zondag 25 maart 1866, overleden op 17 februari 1940 in Sappemeer. Getrouwd op 3 februari 1888 in Odoorn met Mensina Alberdiena Kosmus, geboren in Wildervank op 24 juni 1861, overleden op 3 februari 1942 in Sappemeer, dochter van Egbert Kosmus en Reentje Uuldriks (Ulrichs). Uit dit huwelijk:
 - Tijtje van der Wijk, geboren op woensdag 1 mei 1889 in Exloërmond, overleden op 9 augustus 1986. Getrouwd op 2 november 1912 in Sappemeer met Jan Veldman (schipper), geboren op 10 december 1880 in Loeg (Muntendam), overleden in 1944, zoon van Berend Veldman en Renske Bakker. Uit dit huwelijk:
 - Berend Veldman, geboren op 30 januari 1913 in Wildervank, overleden op 22 maart 1913 in Oosterhesselen.
 - Hendrik Veldman, geboren op 22 maart 1914 in Sappemeer, overleden op 27 mei 2005. Getrouwd op 20 december 1941 in Hoogezand met Trijntje Klunder, geboren op 11 augustus 1923 in Bellingwolde, overleden op 30 april 2016 in Delfzijl.
 - Renske Veldman, geboren op 20 december 1916 in Sappemeer. Getrouwd op 6 juni 1942 in Hoogezand met Jan Zuidema, geboren op 25 oktober 1914 in Foxholsterbosch (Hoogezand), zoon van Anthonie Zuidema (binnenschipper) en Bouwina Emmens.

⁶ <https://www.genealogieonline.nl/genealogie-van-der-wijk/l15.php>

⁷ <https://www.genealogieonline.nl/genealogie-van-der-wijk/l13.php>

- Rintje van der Wijk, geboren op 10 januari 1891 in Veendam, overleden op 22 juli 1900 in Musselkanaal.
- Klaas van der Wijk, geboren op donderdag 30 maart 1893 in Veendam en overleden op zaterdag 20 maart 1937 in Groningen. Getrouwd op donderdag 14 december 1916 met Henderkien Sannema, geboren op 22 februari 1897 in Groningen, overleden op 27 mei 1955 in Groningen, dochter van Jan Sannema (schipper) en Henderkien Schut. Uit dit huwelijk:
 - Mensiena Alberdina van der Wijk, geboren op 11 november 1917 in Groningen, overleden op 9 juni 2008 in Zuidlaren. Getrouwd op 27 juli 1939 in Groningen met Jan Schokker (schipper), geboren op 29 september 1910, overleden op 12 mei 1992, zoon van Jan Schokker (schipper) en Geertje Kater.
- Egbert van der Wijk, geboren op maandag 3 februari 1896 in Groningen, overleden op 15 februari 1896 in Groningen.
- Egberdina van der Wijk, geboren op vrijdag 5 februari 1897 in Birdaard, overleden op 9 november 1983 in Groningen. Getrouwd op zaterdag 29 januari 1921 met Johannes Boerma (binnenschipper), geboren op 20 september 1890 in Groningen, overleden op donderdag 1 januari 1942, zoon van Addeke Boerma en Margje van der Land. Uit dit huwelijk:
 - Margje Boerma, geboren op 13 juli 1922 in Riesenbeck (Duitsland).
 - Hendrik Boerma, geboren op 18 augustus 1924 in Appingedam, overleden op 15 september 1993 in Haren.
- Geeske van der Wijk, geboren op dinsdag 16 mei 1899 in Sappemeer, overleden op 9 november 1978 in Groningen. Getrouwd op 7 augustus 1920 in Hoogezand met Jakob Lameijer (binnenschipper), geboren op 24 februari 1895, overleden op 26 april 1970 in Groningen, zoon van Jakob Jan Lameijer (molenmaker en schipper) en Wubbiena Hendriks Scholtens.
- Reinder van der Wijk (schipper), geboren op dinsdag 3 december 1901 in Stadskanaal. Getrouwd (1) op zaterdag 12 juli 1924 met Maria Postema, geboren op 3 februari 1904 in Sappemeer, dochter van Bareld Postema en Wichtertje Pekelder (gescheiden).
Getrouwd (2) op zaterdag 13 september 1930 met Niessien de Vries, geboren op 14 juli 1901 in Zuidbroek, overleden op 5 augustus 1944 in Amersfoort, dochter van Albert de Vries en Anje Westra. Reinder en Niessien kregen vijf kinderen die allen uit huis zijn geplaatst.

2. Doeije de Haan

Na de dood van Klaas Oebeles van der Wijk kreeg Tietje, dagloonster, nog een zoon van een onbekende vader. Deze Doeije de Haan (arbeider, turfschipper) werd geboren op 10 november 1871 in Opende en overleed op 20 december 1946 in Groningen. Op 28 september 1893 erkende Tietje, woonachtig in Musselkanaal, deze zoon in Onstwedde, waarschijnlijk met het oog op diens voorgenomen huwelijk. Doeije trouwde namelijk op 23 juni 1894 in Onstwedde met Harmke Bons, geboren op 27 mei 1870 in Horsten (Onstwedde), overleden op 28 september 1935 in Groningen, dochter van Eltje Bons en Geertje Bakker. Uit dit huwelijk:

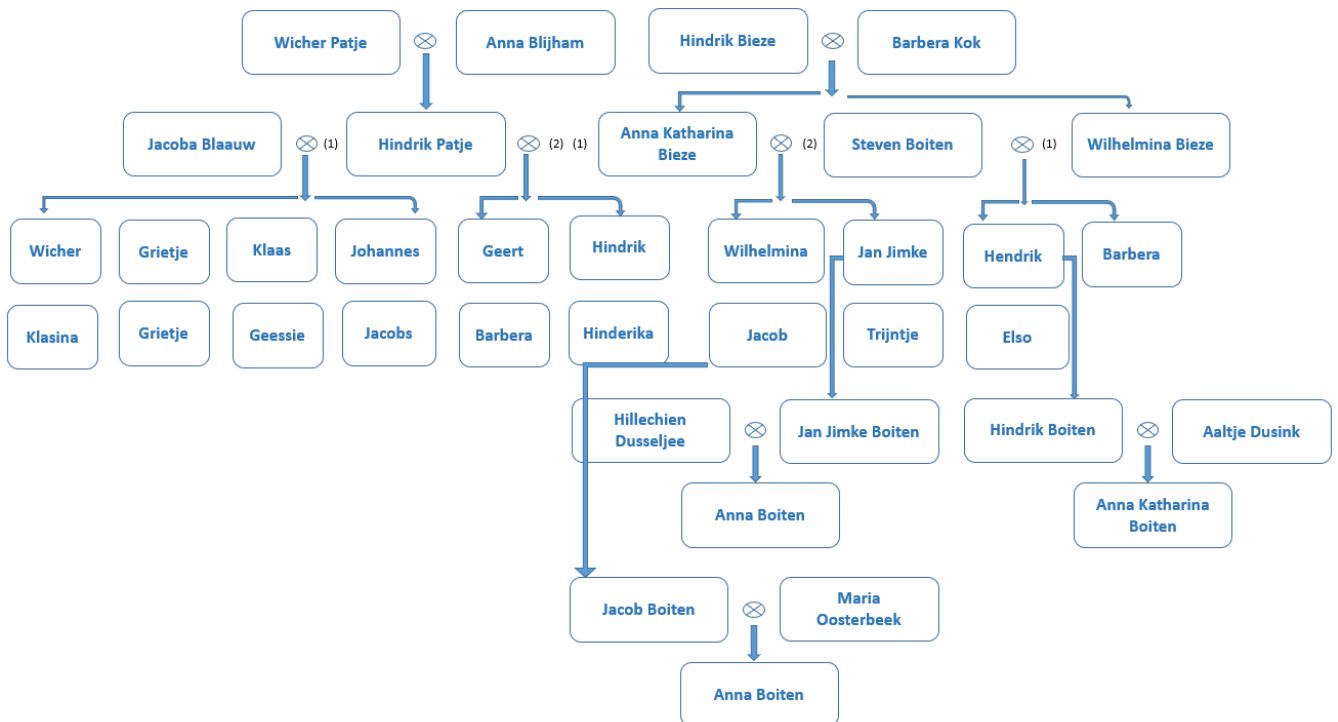
- Tietje de Haan, geboren op 6 februari 1896 in Musselkanaal, overleden op 12 februari 1896 in Musselkanaal.
- Tietje de Haan, geboren op 15 augustus 1897 in Horsten (Onstwedde). Getrouwd op 19 april 1924 in Hoogezand met Daniel Oosterhof (binnenschipper), geboren op 2 augustus 1895 in Musselkanaal (Onstwedde), overleden op 9 augustus 1969 in Groningen, zoon van Pieter Oosterhof (binnenschipper) en Marijke Schuiring. Uit dit huwelijk:
 - Doeije Oosterhof (schippersknecht, losse arbeider), geboren op 18 augustus 1923 in Hoogezand, overleden op 13 oktober 1990. Getrouwd op 11 november 1943 in Groningen met Antje Roggeveld, geboren op 20 juni 1926 in Groningen, overleden op 7 april 2002, dochter van Jan Roggeveld (schipper) en Thalea Wilhelmina Tel. Uit dit huwelijk:
 - Lea Oosterhof, geboren op 30 oktober 1944, overleden op 2 mei 2001 in Groningen.
 - Tietje Oosterhof, geboren op 13 september 1946, overleden op 13 maart 1949.
 - Daniël Oosterhof, geboren op 4 juli 1949, overleden op 26 oktober 1949.
- Eltje de Haan, geboren op 20 september 1899 in Horsten (Onstwedde), overleden op 1 juni 1903 in Emmen.
- Doeije de Haan, geboren op 1 september 1901 in Horsten (Onstwedde), overleden op 30 september 1907 in Groningen, ingeschreven op 2 oktober 1907 in Onstwedde, waar het gezin woonde.
- Antje de Haan, geboren op 11 juli 1905 in Sappemeer. Getrouwd op 13 oktober 1923 in Hoogezand met Geert Patje (binnenschipper), geboren op 19 januari 1903 in Sappemeer, zoon van Hindrik Patje (fabrieksarbeider in de jeneverfabriek van Calcar in Sappemeer) en Anna Katharina Bieze (huishoudster).

Gist- en spiritusfabriek van Pieter van Calcar aan het Heveapad, gesticht in 1839, met rechts daarvan het Kieldiep. Op de achtergrond links de Kerkstraat met het 'diaconiehuis', en het in 1867 gebouwde gemeentelijke tolhuisje (1900).

Uit dit huwelijk:

- Hendrik Patje, geboren in 1931/32 in Barsingherhorn, overleden op 16 april 1950 in Groningen.
- Johannes Jacobus Patje, geboren in november 1939.

3. Hindrik Patje

Het gezin van Hindrik Patje en Anna Katharina Bieze (met kind op schoot).⁸

Hindrik Patje (veeknecht), zoon van Wicher Patje (dagloner) en Anna Blijham (dagloner), werd geboren op 18 augustus 1865 in Slochteren. Hij stierf op 1 december 1908 in Sappemeer, nadat het gezin op 4 mei 1908 vanuit Hoogezand in Sappemeer was gaan wonen.

Voorouders van Hindrik Patje

Pieter Jans uit Sappemeer. Getrouwd op 26 januari 1716 in Sappemeer met Foektien Jacobs. Uit dit huwelijk:

- **Jannes Pieters Patje**, overleden op 13 augustus 1791 in Sappemeer. Getrouwd met Tietje Wichers uit Sappemeer. Uit dit huwelijk:
 - **Wicher Jans Patje** (scheepstimmerman), geboren rond 1760 in Sappemeer, overleden op 23 juli 1827 in Martenshoek. Getrouwd op 29 juni 1783 in Hoogezand met Jacobje Harms Stobbe, geboren op 14 december 1760 in Wedde, overleden op 7 augustus 1817 in Sappemeer. Uit dit huwelijk:

⁸ <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-schrik/l2174.php>. Meer foto's: <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-schrik/l149.php>

- **Klaas Wichers Patje** (dagloner, zeeman), geboren op 2 februari in 1787 in Sappemeer, overleden op 24 september 1857 in Sappemeer. Getrouwd op 17 december 1818 in Sappemeer met Geesje Roelfs Luining, geboren op 23 augustus 1796 in Sappemeer, overleden op 9 juli 1862 in Hoogezand, dochter van Roelf Pieters Luning (landbouwer) en Grietje Jelis. Uit dit huwelijk:
 - **Wicher Patje** (dagloner), geboren op 12 januari 1829 in Martenshoek (Hoogezand), overleden op 29 oktober 1900 in Slochteren. Getrouwd op 17 januari 1852 en Anna Blijham (dagloner), geboren op 5 maart 1831 in Achterdiep (Sappemeer), overleden op 3 april 1917 in Sappemeer, dochter van Geert Hendriks Blijham (dagloner, inlandse kramer) en Eilke Lorens van Diepen. Uit dit huwelijk:
 - **Hindrik Patje** (veeknecht), zoon van werd geboren op 18 augustus 1865 in Slochteren. Hij stierf op 1 december 1908 in Sappemeer, nadat het gezin op 4 mei 1908 vanuit Hoogezand in Sappemeer was gaan wonen.

Hindrik trouwde (1) op 3 september 1887 in Zuidbroek met Jacoba Blaauw, geboren op 4 december 1868 in Zuidbroek, overleden op 1 januari 1902 in Sappemeer, 33 jaar oud, dochter van Klaas Blaauw (timmerknecht) en Grietje Pak. Uit dit huwelijk:

- Wicher Patje, geboren op 26 januari 1889 in Achterdiep (Sappemeer). De streek is genoemd naar het kanaal het Achterdiep dat parallel aan het Winschoterdiep loopt, vandaar de naam: het diep achter het Winschoterdiep.
- Grietje Patje, geboren op 18 mei 1891 in Oude Pekela, overleden op 7 april 1892 in Sappemeer.
- Klaas Patje, geboren op 28 februari 1893 in Sappemeer.
- Johannes Patje (tichelwerker), geboren op 4 oktober 1894 in Sappemeer. Getrouwd op 13 mei 1916 in Noorddijk met Jantje van Dijken, geboren op 5 juni 1895 in Garmerwolde, dochter van Lammert van Dijken (veldarbeider) en Hinderina Dijkema. Uit dit huwelijk:
 - Hendrik Patje, geboren op 9 april 1917 in Noorddijk.
 - Henderika Patje, geboren op 2 november 1918 in Ruischerbrug (Noorddijk).
- **Klasina Patje**, geboren op 15 maart 1896 in Sappemeer, overleden op 3 oktober 1976 in Kollum. Getrouwd op 24 november 1917 in Sappemeer met Pouwel Willem Oosterwijk (hulpbode posterijen), geboren op 30 juli 1897 in Sappemeer, overleden op 8 oktober 1970 in Kollum, zoon van Johannes Jacobus Hinderikus Oosterwijk (fabrieksarbeider) en Jantje van Komen. Uit dit huwelijk:
 - Jacobus Johannes Hinderikus (Jaap) Oosterwijk (drs.; controleur centrale controledienst), geboren op 1 juli 1919 in Kleinemeer (Sappemeer), overleden op 3 februari 2012 in Roden (begraven in Norg). Getrouwd op 27 september 1944 in

Marum met Anna Helmholt, geboren op 19 december 1919 in De Wilp, overleden op 28 oktober 2007 in Norg, dochter van Hendrik Helmholt en Seesche Boonstra (winkelierster).

Annie bleef na haar huwelijk nog tot december in De Wilp. Daarna ging ze naar Midwolda, waar haar man woonde. In 1968 woonden zij in Emmen.

Hendrik Helmholt en Seesche Helmholt-Boonstra met hun vier kinderen, v.l.n.r. Tjerk, Eelke, Teije en Aaltje. Op het kozijn boven het raam staat Margarine, dat in die jaren een nieuw product was. Onder de tafel staat een geit.

Uit dit huwelijk:

- Pouwel Oosterwijk (onderwijzer in Dalen). Hij kreeg een zoon en een dochter.
- Hendricus (Henk) Oosterwijk (directeur basisonderwijs, mogelijk in Stadskanaal). Getrouwd met Alt. Uit dit huwelijk:
 - Jaap Oosterwijk.
 - Renée Oosterwijk.
- Jack Oosterwijk (onderwijzer in Norg). Getrouwd met Karina. Uit dit huwelijk:
 - Laurens Oosterwijk.
 - Lennart Oosterwijk.
- Henk Oosterwijk (Enschede). Uit zijn huwelijk:
 - Pouwel Oosterwijk.
 - Erna Oosterwijk.

- **Jantje (Janny) Oosterwijk**, geboren op 22 november 1934 in Midwolda?, overleden in juli 2016. Getrouwd met Johannes Pijnacker, geboren op 20 maart 1931 in Kollum, overleden in juli 2018 in Kollum. Uit dit huwelijk:
 - **Daniël Pijnacker**.
 - Pouwel Pijnacker.
- Grietje Patje, geboren op 27 september 1897 in Sappemeer. Getrouwd op 19 mei 1923 in Sappemeer met Teake de Haan (zandvormer), geboren op 29 december 1898 in Irnsum (Rauwederhem), zoon van Anne de Haan (smid) en Aukje van der Hoek.
- Geessie Patje, geboren op 17 december 1898 in Sappemeer. Getrouwd op 10 november 1923 in Sappemeer met Klaas Schrik (wagenmaker), geboren op 2 november 1897 in Kropswolde (Hoogezand), zoon van Roelf Schrik (wagenmaker) en Trijntje van der Laan.
- Jacobus Patje (schipper), geboren op 14 december 1899 in Sappemeer. Hij verhuisde op 17 maart 1909 naar Muntendam. Getrouwd op 11 april 1932 in Groningen met Elziena Geertruida Branbergen, geboren op 15 augustus 1905 in Groningen, dochter van Geert Branbergen (schipper) en Wilhelmina Bontekoe.

Hindrik trouwde (2, iets meer dan een half jaar na de dood van Jacoba, op 6 september 1902 in Sappemeer, op 37-jarige leeftijd, met de 22-jarige Anna Katharina Bieze uit Sappemeer, geboren op 3 juni 1880 in Sappemeer, overleden op 3 mei 1954 in Groningen, dochter van Hindrik Bieze (dagloner) en Barbera Kok (dagloner). Uit dit huwelijk:

- Geert Patje, geboren op 19 januari 1903 in Sappemeer, getrouwd op 13 oktober 1923 in Hoogezand met Antje de Haan.
- Hindrik Patje, geboren op 4 september 1904 in Sappemeer.
- Barbera Patje, geboren op 12 januari 1907 in Sappemeer, overleden op 21 juni 1960 in Groningen. Getrouwd op 13 juli 1933 in Groningen met Cornelis Adams (timmerman), zoon van Hendriks Adams (schilder) en Hilje Krol.
- Hinderika Patje, geboren op 10 april 1909 in Sappemeer.

Armenhuis

Nadat Hindrik op 1 december 1908 in Sappemeer was overleden (zes jaar na hun huwelijk) zou Anna alle kinderen, acht uit het eerste huwelijk van Hindrik met Jacoba Blaauw/Blouw en de vier van haar zelf, ondergebracht hebben in een armenhuis. Mogelijk betreft het hier het armenhuis in Sappemeer, dat was bedoeld om onderdak te bieden aan mensen die niet voor zichzelf konden zorgen. Ze kregen van de lokale armenzorg op regelmatige tijden eten, brandstof en kleding. In ruil daarvoor moesten de bewoners vaak werken.⁹

Op 24 april 1926 trouwde Anna in Hoogezand met Steven Boiten (scheepstimmerknecht),

⁹ Bronnen hiervoor ontbreken. Misschien gaat het om het burgerlijk armenhuis in Sappemeer: <https://bit.ly/3swJJFM>

geboren op 20 maart 1880 in Polder (Muntendam), overleden op 9 november 1932 in Haren, zoon van Elzo Boiten (fabrieksarbeider) en Trijntje Mulder. Kinderen uit deze relatie:

- Wilhelmina Bieze/Boiten. Minder dan een jaar na de dood van Wilhelmina, schonk Anna Catharina Bieze op 28 november 1910 in Sappemeer, het leven aan een dochter, Wilhelmina, die bij het huwelijk van Anna met Steven werd erkend als hun dochter.¹⁰ Getrouwd op 12 april 1930 in Haren met Hendrik Lammerts (smidsknecht), geboren in 1910/11 in Leeuwarden, zoon van Lammert Lammerts (arbeider, telegrafist) en Grietje van Kalsbeek.

Steven was eerder, op 26 april 1902 in Sappemeer, getrouwd met Wilhelmina Bieze, zus van Anna. Wilhelmina stierf op 16 december 1909 in Hoogezand. Steven woonde aan de hoofdweg 65 in Foxhol. Uit dit huwelijk:

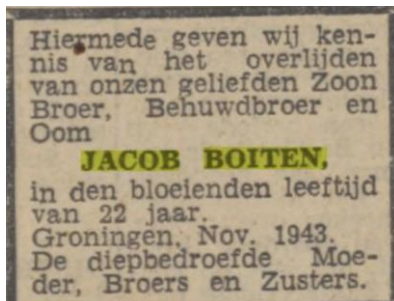
- Hendrik Boiten (scheepstimmerknecht), geboren op 18 juni 1905 in Tripscompagnie (Sappemeer), overleden na een langdurige ziekte, op 20 december 1974 in Hoogezand (Burg. Van Royenstraat 225 Oost). Hij woonde o.a. Hoofdweg 65 Foxhol, op 8 mei 1922 naar Ter Apelkanaal (Vlagtwedde). Getrouwd op 26 maart 1925 in Hoogezand met Aaltje Dusink (dienstbode), geboren op 5 augustus 1905 in Kolham (Slochteren), dochter van Frans Anton Dusink (zandvormer) en Alida Geertruida Teuben. Uit dit huwelijk:
 - Anna Katharina Boiten, geboren juli 1931 in Foxhol.
 - Barbera Boiten, geboren op 20 augustus 1907 in Hoogezand, overleden op 21 augustus 1907 in Hoogezand.
 - Elso Boiten, geboren op 26 december 1908 in Hoogezand.
- Jan Jimke Boiten (ijsventer, grondwerker), geboren op 7 november 1913 in Foxhol (Hoogezand), gewettigd bij huwelijk van Anna en Steven. Getrouwd op 13 juli 1939 in Groningen met Hillechien Dusseljee, geboren op 25 mei 1917 in Groningen, dochter van Willem Dusseljee (grondwerker) en Harmina Tjalina Raatjes. Gescheiden op 13 mei 1948 (vonnis van arrondissementsrechtbank Groningen 19 maart 1948). Jan Jimke was de eiser, Hillchien verbleef toen in Rotterdam. Uit dit huwelijk:
 - NN Boiten, levenloos geboren op 26 april 1940 in Groningen.
 - Harmina Talina Boiten, geboren in 1943/44 in Groningen, overleden op 28 juli 1945 in Groningen.
 - Anna Boiten.
 - Jacob Boiten (hellingknecht) werd geboren op 23 maart 1921 in Hoogezand. Jacob. Hij trouwde op 20 januari 1941 in Groningen met Maria Oosterbeek, geboren op 4 april 1919 in Groningen, overleden op 31 mei 1964 in Groningen na een langdurig gedragen lijden, dochter van Harm Oosterbeek (schoenmaker) en Jantina Mulder. Officieel gescheiden op 2

¹⁰ https://www.allegroningers.nl/zoeken-op-naam/persons?ss=%7B%22q%22:%22Steven%20Boiten%22%7D&sort=%7B%22order_i_datum%22:%22asc%22%7D

mei 1942 in Groningen, terwijl het vonnis al op 12 december 1941 was geweest door de arrondissementsrechtbank in Groningen op verzoek van Maria als eiseres.

Jakob stierf op 21 oktober 1943 in Neuengamme (Hamburg). Hij (kampnummer 19626) kwam op 13 maart 1943 in Neuengamme aan. In de bewaard gebleven dodenboeken van Neuengamme (de registratie van overleden gevangenen) staan verschillende ziekten waaraan gevangenen zijn gestorven: enteritis, tuberculose, dysenterie, hartfalen, enz. Dat is verhullend. De ware doodsoorzaak zijn vrijwel altijd de abominabele omstandigheden in het kamp geweest. Bovendien zijn de gegevens volledig onbetrouwbaar. Vaak werd er in de registratie maar wat opgeschreven.¹¹ Jakob zou hebben geleden aan maag- en darmproblemen.

Jakob werd op 5 april 1943 als onderduiker gearresteerd door verraad van zijn ex-vrouw die omgang met NSB'ers had.¹² Hij was lid van de gemeenschap oud-illegale werkers.¹³

Nieuwsblad van het Noorden, 8 november 1943.

Op 1 juli 1947 stond in het Overijsselsch Dagblad het volgende artikel:

Juist getypeerde belediging, doch fataal

De thans 28-jarige Maria Oosterbeek ging in oorlogstijd op meer dan ergerlijke wijze met Duitse militairen om. Toen haar gescheiden echtgenoot Jacob Boiten haar in de stad eens tegenkwam riep hij haar enkele beledigende, doch zeer juist getypeerde bewoordingen na. De dame in kwestie voelde zich beledigd en besprak de kwestie met haar moeder. Middels een „surrogaat-politieagent” Dykema, die „een beetje verkering” met haar had werd Jacob Boiten gearresteerd, nadat aan het Gewestelijk Arbeidsbureau was verraden dat Boiten onderduiker was. In een concentratiekamp is deze man om het leven gekomen. Omdat zij thuis geen leven had (door haar omgang met Duitsers) meldde zij zich vrijwillig bij de Luftwaffe en werkte in Duitsland.

De advocaat fiscaal vroeg voor het verraad vrijspraak, aangezien het wettig bewijs niet geleverd was. Voor de vrijwillige dienstneming vorderde de advocaat fiscaal 12 jaar R.W.I. met aftrek. De verdediger, mr. Seidel, vroeg vrijspraak voor het verraad en uiterste

¹¹ <https://monument.vriendenkringneuengamme.nl/person/400472/jakob-boiten>

¹²

<https://www.groningerarchieven.nl/archieven?mivast=5&mizig=210&miadt=5&miaet=1&micode=2183&minr=1137568&miview=inv2&milang=n>

¹³ https://nl.wikipedia.org/wiki/Nederlands_verzet_in_de_Tweede_Wereldoorlog#/media/Bestand:Opheffing-A.jpg

clementie voor de dienstneming, mede in verband met de ziekelijke toestand van zijn cliënt.

Uit een artikel in het Nieuwsblad van het Noorden van dezelfde dag wordt duidelijk dat Jacob na een verlof niet naar Duitsland was teruggekeerd, maar was ondergedoken. Blijkbaar as hij vanwege de Arbeitseinsatz in Duitsland te werk gesteld. Volgens dit artikel deserteerde zij later omdat zij als 'baas' over meisjes die in een vliegtuigfabriek werkten, ook met hen overhoop lag. Maar zij werd vervolgens gearresteerd. De advocaat achtte een straf van 12 jaar veel te hoog, zeker vergeleken met de zogenaamde 'Tribunaalstraffen' die slechts een eis van 2,5 tot 3 jaar zou hebben opgeleverd.¹⁴

Maria werd veroordeeld tot zes jaar RWI met recht op cassatie en verlies van Nederlanderschap ook met recht op cassatie.¹⁵

- Trijntje Boiten, geboren op 8 december 1923 in Foxhol (Hoogezand), overleden op 28 december 2014 in Groningen. Getrouwd (1) op 27 maart 1944 in Groningen met Cornelis Petrus Vis (boekdrukker), geboren in 1922/23 in Den Haag, zoon van Adrianus Martinus Vis (slager) en Helena Johanna Marges.¹⁶

Getrouwd (2) met Idskes. Uit het eerste en/of tweede huwelijk:

- Arie. Getrouwd met Lina. Uit dit huwelijk:
 - Annamaria
- Tiny.
- Anne. Getrouwd met Willie. Uit dit huwelijk:
 - Peter. Getrouwd/relatie met Hanneke.
- Ina. Getrouwd met Kees de Vries. Uit dit huwelijk:
 - Mark de Vries (Groningen). Getrouwd met Danique, geboren op 30 mei. Uit dit huwelijk:
 - Feline.
 - Kyan.

De kinderen van Steven en Anna Katharina waren opgenomen in het armenhuis D185 ('t Waarkhuis' aan de Kielsterstraat 49 in Hoogezand (nu Kerkstraat 267). Deze instelling was bedoeld om onderdak

¹⁴ <https://bit.ly/3DbMi52>

¹⁵ <https://bit.ly/2XJwKfF>

¹⁶ <https://bit.ly/2UCWDp2>

te bieden aan mensen die niet voor zichzelf konden zorgen.¹⁷

Het gezin verhuisde op 19 oktober 1927 naar de Haddingestraat 1 in Groningen.

Voorouders van Steven Boiten

Lucas Claessen, gedoopt in Hesselte. Getrouwd op 2 mei 1682 in Veendam met Annechien Eijlers. Uit dit huwelijk:

- Hindrik Lucas (schipper), gedoopt op 22 december 1686 in Veendam Getrouwd op 12 januari 1710 in Veendam met Jantjen Jans, dochter van Jan Eppes en Geertien Jans. Uit dit huwelijk:
 - Jacob Hindriks Boiten (schipper), gedoopt op 20 september 1722 in Veendam. Getrouwd in januari 1744 in Veendam met Jantje Jacobs Reijer, geboren ca 1725, overleden in september 1769 in Veendam . Uit dit huwelijk:
 - Hindrik Jakobs Boiten, geboren op 17 oktober 1745 in Veendam, overleden op 13 augustus 1808 in Veendam. Getrouwd op 18 januari 1778 in Veendam met IJkjen Simons Taai. Uit dit huwelijk:
 - Simon Hindriks Boiten (zeeman, scheepstimmerman), geboren op 1 september 1785 in Veendam, overleden op 6 september 1849 in Oosterdiep (Veendam). Getrouwd op 11 maart 1814 in Veendam met Aaltje Harms Rogaar, geboren op 19 maart 1789 in Veendam, overleden op 10 april 1864 in Veendam, dochter van Harm Derks Rogaar (scheepstimmerman) en Aagtje Hindriks Klompjen. Uit dit huwelijk:
 - Aagtje Simons Boiten (arbeidster/werkvrouw, ongeletterd), geboren op 4 december 1821 in Anloo, overleden op 23 december 1876 in Muntendam (Akkers). Aagje trouwde op 10 augustus 1865 in

¹⁷ <https://www.openarch.nl/mgr:37dec8c1-d442-a53d-bcaf-8e5156ea64b2/nl>

Muntendam met Jacob Bleeker, geboren op 21 november 1824 in Kiel Windeweer, overleden op 6 oktober 1887 in Muntendam, zoon van Jan Alberts Bleeker en Marijke Stoffers Schuit. Jacob was weduwnaar van Stijntje Jans Lodewijks.

Uit haar huwelijk met Jacob had zij drie kinderen en daarnaast als ongehuwde moeder twee kinderen, onder wie:

- Elso Boiten, geboren op 7 december 1853 in Muntendam, overleden op 26 juni 1893 in Zuidbroek. Getrouwd op 16 september 1875 in Muntendam met Trijntje Mulder (werkvrouw), geboren op 7 mei 1855 in Sappemeer, overleden op 29 januari 1927 in Sappemeer, dochter van Steffanus Mulder en Johanna Jans Lodewijks. Trijntje trouwde (2) met Jan Smid. Uit het huwelijk van Elzo en Trijntje elf kinderen onder wie:
 - Steven Boiten.

Uit dit huwelijk:

- Hendrik Patje, geboren in 1931/32 in Barsingerhorn, overleden op 16 april 1950 in Groningen.
- Johannes Jacobus Patje, geboren in november 1939.
- Eltje de Haan, geboren op 22 november 1910 in Hoogezand. Getrouwd op 29 juni 1933 in Groningen met Antonie Beuker (arbeider), geboren op 28 juli 1908 in Groningen, zoon van Antonie Beuker (schipper) en Hillegina Stemmer.

4. Kruidenierswinkels(tjes) van de familie Helmholt in De Wilp, Nuis en Marum

Janke Banda-Helmholt

Hendrik Helmholt werd op 26 januari 1886 op het Bareveld, onder Marum, geboren, hij stierf op 6 oktober 1928. Hij was een zoon van Eelke (Teijes) Helmholt en Aaltje (Sipkes) Gorter, beiden geboren in Marum. Hendrik had een tweeling broer Sipke, die op zestienjarige leeftijd overleed en een oudere broer Teije, die later klokkenmaker/juwelier in Marum werd. Hendrik huwde op 1 oktober 1909 met Seesche Boonstra geboren 28 januari 1885 in Tolbert en overleden op 19 januari 1968.

Haar ouders woonden toen nog in Tolbert. Vader Tjerk Boonstra, geboren op 26 mei 1853 te Surhuizum overleed in 1907 in Dennenoord Zuidlaren. Hij was zoals men nu zou noemen 'manisch depressief.' Zijn beroep was veekoopman, moeder Aaltje Heuker, geboren op 25 maart 1855 te Nuis, was baakster. Zij hadden zeven dochters en drie zoons. Niet voor alle dochters was er werk thuis, dus moesten ze gaan 'dienen', meestal bij boeren in de wijde omgeving. Seesche was 'dienstmeid' bij een boer in Zuidhorn. Eens in de twee weken was ze een zondag vrij. Op één van die vrije zondagen ontmoette zij op de kermis in Tolbert Hendrik Helmholt uit Marum. Hendrik was boerenarbeider bij boer Gerrit Hofstee op De Haar. Zijn ouders woonden aan het Bareveld, een pad over de heide richting het zuiden, naar De Tippe. Hendrik en Seesche huwden in 1909 omdat er een baby op komst was. Haar moeder was inmiddels met haar overgebleven kinderen, de meesten waren de deur al uit, verhuisd naar haar geboorteplaats Nuis. Zij begon daar een kruidenierswinkeltje en bleef ook baakster. Twee maanden na het huwelijk van Hendrik en Seesche werd zoon Eelke geboren.

Omdat het gezinnetje nog geen woonruimte had bleef Seesche eerst bij haar moeder. Al snel vonden zij een woning op de Tippe, nu Achterwijkseweg, in De Wilp. Het huis bestaat nog. Bij de verhuizing lag Eelke in een 'Klontjeskistje' (kandij). Hendrik was lichamelijk niet sterk, het boerenwerk viel hem zwaar. Op een dag zette hij zijn schep in de schuur en zei: "Ik stop ermee." Toen besloten Seesche en hij, in navolging van moeder Aaltje, een kruidenierswinkeltje te beginnen. Zij leenden vijfhonderd gulden van haar moeder en zo begonnen zij hun nering op de Tippe. Hendrik kon dan bij 'de streek' en Seesche zorgde voor de verkoop aan huis. Het huis waarin ze woonden lag wat ongunstig en daarom verhuisden zij naar het huisje (later grijs gepleisterd) op de splitsing van De Tippe, daar waar de Koolsreed, Bareveld, de Achterwijkseweg en de Nieuwlandweg bij elkaar komen. (In dat oude huisje woonde na Hendrik en Seesche, vele jaren de familie Anne Marinus en zijn gezin.) Daar werden achtereenvolgens Aaltje (7 mei 1912), Tjerk (14 september 1913) en Teije (1916) nog geboren.

Het huis aan de nu Achterwijkseweg waar Hendrik en Seesche op de Tippe begonnen.

Hendrik kreeg vrij snel een klantenkring bij de boeren op De Haar, Bareveld en in de wijde omgeving van waar zij woonden. Toch besloten zij, toen de gelegenheid zich voordeed, om de woning, nu Mr. Nennstiehlweg 29/31, te kopen. Daar gingen zij verder met hun winkeltje. Bij de woning was wat land en een grote appelhof. In het huis, rechtsboven, hadden Hendrik en Seesche enige tijd een kruidenierswinkeltje. Toen ze naar Nuis verhuisden verhuurden zij de woning eerst aan Jurjen en Seike de Vries en later aan Roelf Stenekes en Stien. Die zullen er een galanterie winkeltje hebben gehad, want volgens de overlevering hadden zij 'hele mooie spullen' te koop. Hendrik en Seesche hebben waarschijnlijk bedongen dat er geen kruidenierswinkel in mocht, omdat zij zelf vanuit Nuis de klanten wilden blijven bedienen. Het huis is later afgebrand door het verbranden van dozen uit de nieuwe winkel. Het gebeurde te dicht bij het oude huis, met alle gevolgen van dien. De bewoners, veekoopman Evert en Seike Borger, die net waren getrouwd, moesten elders een woonplek zoeken. Op de kavel werd de dubbele woning gebouwd, nu nr. 29 en 31. De ene helft werd verhuurd aan Anne en Antje Boerema en later aan Wim Tamminga en Griet Hommes. In de woning rechts was gelegenheid voor een galanterie winkeltje en het werd eerst verhuurd aan ene v.d. Laan.

Verhuizing naar Nuis

Wat de reden is geweest is niet bekend, maar rond 1918/19 verhuisden Hendrik en Seesche naar Nuis om de nieuw gebouwde winkel en eierhandel van Seesches moeder over te nemen. Hier werden Annie (Anna) en Sip(ke) geboren, Annie op 19 december 1919 en Sip in 1922. Hendrik was vaak ziek, had zwakke longen. In 1928 overleed hij in een ziekenhuis in Groningen aan een longontsteking. Bij zijn overlijden was zoon Eelke achttien jaar, Aaltje zestien en Tjerk veertien. Vanaf de lagere school werkten zij mee in de zaak. De eierhandel deed Eelke. Ze hadden inmiddels naast de transsportfiets(en) een paard en wagen voor het rondbrengen van de boodschappen en het

ophalen van de eieren. Soms werden de boodschappen tegen eieren geruild, handel met gesloten beursen dus.

Omdat zij nog een klantenkring vanuit De Wilp e.o. aangehouden hadden, maakten ze lange dagen en het was eigenlijk niet te doen. Oom Teije Helmholt, de klokken-maker/ juwelier en oudere broer van Hendrik, ook voogd over de kinderen, kwam eens praten met Seesche en stelde voor, dat ze gezien hun klantenkring beter terug naar De Wilp konden gaan.

De kruidenierswinkel van Hendrik en Seesche in Nuis aan de trambaan van Groningen naar Drachten. Onder de bomen staat de wagen waarmee de eieren bij de klanten werden opgehaald en de boodschappen werden gebracht. De 'kedde' stond achter het huis in een stal.

Terug naar De Wilp

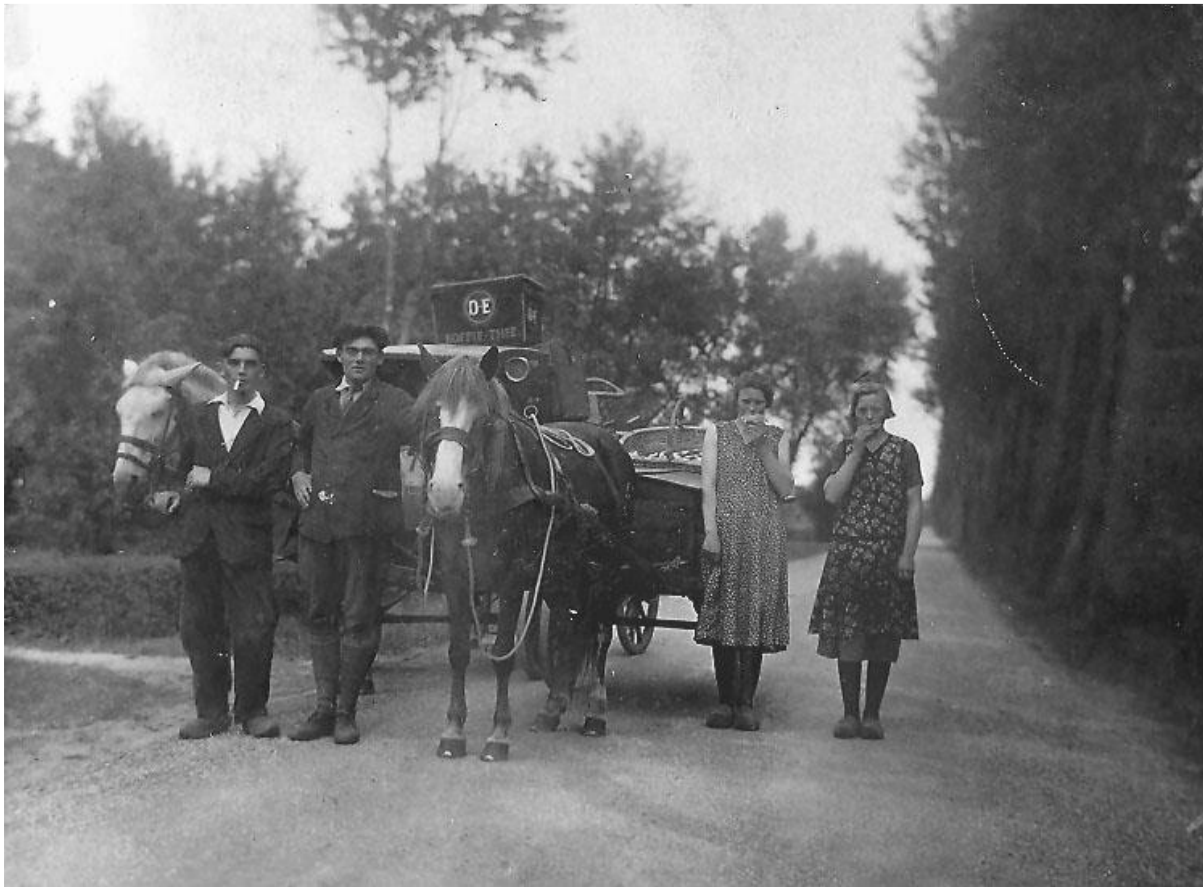
Het huis aan de nu Mr. Nenstielhweg had ze verhuurd, maar op de appelhof liet Seesche een voor die tijd groot winkelpand met een eierpakhuis bouwen. Haar zus Jantje, die met Sieuwert Liefvering gehuwd was, nam de winkel in Nuis over. Seesche maakte met haar kinderen een nieuwe start in de nieuwe winkel in De Wilp. Aan de rand van het dorp dus, zo konden zij De Haar, Friese palen, De Tippe en haar omgeving bedienen. Zij besloten ook eieren te exporteren. De oudste zoon Eelke die inmiddels 20 jaar oud was, werd hiermee belast. Er werd naar Engeland en Duitsland geëxporteerd. De kruideniers uit de omgeving brachten de door hen bij de klanten opgehaalde eieren naar De Wilp. Daar werden ze in kisten verpakt en met paard en wagen naar Leeuwarden gebracht, om vanaf daar met de boot naar Harlingen vervoerd te worden. Hier werden zij naar Engeland verscheept. Die voor Duitsland gingen naar Groningen. Vaak was het inpakken en schoonmaken van de eieren nachtwerk. Ze hadden twee hulpen van buitenaf en er werd om de beurt even in het stro geslapen om 's ochtends zo vroeg mogelijk weg te kunnen. Ook de andere kinderen, Teije en Annie, moesten gelijk toen ze van school kwamen in de zaak aan het werk. Aaltje trouwde in 1934 met slager Hans

Jansma in De Wilp. Zij had altijd de huishouding gedaan en dat nam Annie over. Alleen Sipke mocht naar de ULO in Marum. Helaas kreeg hij thuis weinig tijd om zijn huiswerk te maken, vaak was er werk voor hem te doen als hij thuis kwam. Boodschappen weg brengen of in het pakhuis eieren schoonmaken en inpakken. Toen Eelke in 1936 trouwde met Aukje Popkema uit Ureterp en de eierhandel meenam naar het door hem van Geert Kamminga gekochte café Sportlust in De Wilp, moest Sip tot zijn grote spijt van school. Graag had hij een technische opleiding gehad en was hij gelijk zijn oom Teije Helmholt in Marum, klokkenmaker geworden. Maar helaas, moeders wil was wet.

Op 12 augustus 1939 huwde Tjerk met Grietje Haak, omdat het andere dorpscafé, De Twa Wylpen, te koop kwam. In dit zeer oude pand, ooit gebouwd door veenbaas Jan Gosses Nonkes, hadden al diverse mensen een bakkerij gehad. Aan de oostkant was er een bakkerswinkeltje aangebouwd. Dit winkeltje zou nu een kruidenierswinkel worden. Omdat de klantenkring zich ook ten zuiden van De Wilp had uitgebreid, werd besloten dat Tjerk dat deel van zijn moeder mee zou krijgen. Het winkeltje werd ingericht. Veertien dagen duurde het enthousiasme van de jonge lui. Op 28 augustus werd Tjerk opgeroepen voor de mobilisatie. Toen ze zagen, dat hij ondanks alle moeite van hem, om afgekeurd te worden, voorlopig niet thuis zou komen, besloot men het winkeltje maar weer naar het moederbedrijf terug te doen. Tjerk kwam, omdat hij in de eerste gevechten in mei 1940 bij de Moerdijkbrug gewond was geraakt, na verpleging van een half jaar in het militair hospitaal in Utrecht pas terug.

Het nieuwe winkelpand in De Wilp.

'Bij de streek' in de dertiger jaren van de 20ste eeuw. Links Tjerk Helmholt met de wagen die speciaal gebouwd werd om de voerman en de boodschappen bij regenachtig weer droog te houden, en er ook eieren mee te kunnen vervoeren. Rechts Merten Haarsma met de bakkerskar van bakker Roelf Westerhof, nu Mr Nennstiehlweg nr 40. De dames met een broodje zijn de zusters Trientje en Sjoukje Boerema.

Dit tafereeltje speelde zich af voor de boerderij van Wolter Boerema op de Wilpsterweg. De 'witte kedde' van Tjerk wist blindelings de weg en precies wanneer hij moest stoppen. Er waren klanten waar ze twee keer per week kwamen en bv. bij de buurman maar één keer. Het paard wist dit en liep dan door. Na jarenlange dienst werd hij met veel verdriet uiteindelijk 'voor de dood' verkocht.

Annie trouwde op 27 september 1944 met Jaap Oosterwijk uit Midwolda (Oldambt), maar bleef nog tot december in De Wilp. Daarna ging ze naar Midwolda. Teije huwde in januari 1946 met Trienke Lok. Zij woonden bij moeder en Sip in, totdat kruidenier Ynze de Vries kwam vragen of Teije zijn kruidenierswinkel (het laatste huis van de gemeente Marum, op de zuidkant van het dorp, nu Van Akenweg 59) over wilde nemen. En zo gebeurde. Teije en Trienke kregen hun eigen winkel met het deel van de klanten die broer Tjerk zou hebben gehad. Dit pand werd door het overlijden van het echtpaar De Vries rond 1959 verkocht. Teye en Trienke namen toen de kruidenierswinkel van Bergsma aan de Marktstraat in Marum - West over. Sip huwde op 27 sept. 1947 met Lien Ausma van de Jonkersvaart. Moeder Seesche ging in de helft van de dubbele woning wonen, waarin zij een galanteriewinkeltje wilde gaan houden. Zij had dit destijds met een vooruitziende blik zo laten bouwen. Door de slechte naoorlogse jaren, ging dit als een nachtkarsje uit. Er waren geen goederen

te koop. Voor Sip en Lien was de weg nu vrij. Zij hebben tot 1969 in dit familiepand gewoond. Toen kochten zij, om wat centraler in het dorp te zitten, de smederij met galanterie winkel van Roelf Haak, aan het Plantsoen in De Wilp. Ze lieten het verbouwen tot een heuse supermarkt.

Na enkele goede jaren besloten zij er een slagerij bij in te richten. Dit kostte te veel geld en omdat zij geen opvolger hadden werd er besloten te stoppen. Ze besloten het pand te verhuren, maar helaas ging dit ook niet naar wens en zo verdween de nog enige echte supermarkt uit het dorp De Wilp.¹⁸

Seesche op de fiets, een bekend beeld. Zij was slecht ziend en menigeen heeft zich zorgen gemaakt wanneer ze van De Wilp naar familie in Tolbert en Nuis fietste. Achteraf weten we dat zij Macula degeneratie moet hebben gehad en niet meer scherp, maar alleen contouren zag. Wanneer men haar zei dat ze het niet meer kon fietsen, omdat ze zo slecht zag, zei ze: “Maar ze zien mij wel.”

¹⁸ <https://bit.ly/3sJfStF>